

Програмові вимоги
до державних екзаменів з курсу
«Історія української літератури та методики викладання»
(денна форма навчання)

1. Поняття «фольклор», «фольклористика». Фіксування і вивчення усної народної творчості.
2. Календарно-обрядова творчість. Ритуально-міфологічна основа зимового циклу календарної обрядовості.
3. Історико-героїчний епос українського народу. Билини Київського і Галицького циклів.
4. Українські народні балади, їх тематично-стильові особливості і поетика.
5. Запровадження християнства і його вплив на розвиток української народної словесності.
6. Фольклорна і літературна казка. Спільне і відмінне.
7. Родинно-обрядова творчість, її зв'язок з художньою літературою (на прикладі «Марусі» Г. Квітки-Основ'яненка, «Наймички» Тараса Шевченка).
8. Особливості поетики дум, їх класифікація. Тематичні цикли дум.
9. Легенда як жанр народної словесності, характеристика тематичних груп легенд.
10. Весілля як драма, її основні етапи.
11. Дитячий фольклор, його особливості.
12. Пісні літературного походження, які стали народними.
13. Українська народна драма (вертеп, Маланка та ін.).
14. Козацькі літописи _ своєрідне явище в історії української історичної прози.
15. Тематичне розмаїття шкільної драми 18 ст.
16. «Історія Русів» як історико-публіцистичний трактат 18 ст.
17. Жанрово-тематичне багатство української поезії 17-18 ст.
18. Література Київської Русі як початковий період розвитку української літератури, її специфіка.
19. Перекладна література, її жанри, принципи перекладу, художні особливості (апокрифи, житійні твори, патристика).
20. Біблійні мотиви та образи в українській літературі (Г.Сковорода, Т.Шевченко, І.Франко, Леся Українка, П.Тичина.)
21. Біблійні притчі (старозавітні і новозавітні).
22. Повість врем'яних літ: генезис, редакції, списки.

23. Галицько-Волинський літопис: жанрова специфіка, проблема авторства.
24. "Поученіє" Володимира Мономаха: жанрові особливості, композиція, зміст.
25. Історія відкриття і видання "Слова о полку Ігоревім". Проблема його автентичності. Художні особливості.
26. Творчість Івана Мазепи.
27. Творчість Григорія Сковороди.
28. Сатира 18 ст..
29. Своєрідність українського романтизму. Основні тематично-стильові напрямки українського романтизму. Переважання в літературі українського романтизму народно-фольклорної течії.
30. "Енеїда" І. Котляревського – перший твір нової української літератури. Традиції та новаторство, фольклоризм поеми.
31. Народність поеми „Енеїда” І. Котляревського. Природа сміху в поемі. Універсальний характер міфологічного сміхового бачення світу. О. Білецький про персонажі поеми. "Котляревщина": трактування проблеми М. Зеровим та Г. Грабовичем ("Семантика котляревщини").
32. Романтизм як напрям у світовій культурі. Естетика і поетика романтизму. Жанрова система літератури романтизму.
33. Особливості розвитку жанру байки в українській літературі 20-60-х рр. XIX ст.
34. Періодизація творчості Т.Г Шевченка.
35. Рання творчість Т. Шевченка. "Кобзар" 1848 р., його епохальне значення для української літератури. Жанрово-естетичний аналіз.
36. Цикл поезій Т. Шевченка „В казематі”. Історія написання. Жанрово-естетичний аналіз.
37. Біблійні мотиви у творчості Т. Шевченка (цикл „Псалми Давидові”, „Кавказ”, „Ісаїя. Глава 35”, „Неофіти”, „Марія” та ін.).
38. Ідейно-естетичний аналіз творів Т. Шевченка „Сон”, „І мертвим, і живим ...”, „Великий льох”, „Розрита могила” (На вибір студентів).
39. Демократична концепція історії України Т. Шевченка періоду „Трьох літ”.
40. Еволюція образу жінки у творчості Т. Шевченка („Катерина”, „Наймичка”, „Слепая”, „Неофіти”, „Марія”).
41. Біографічно-психологічні витоки образності „Кобзаря”. Стаття Г. Грабовича „Із проблематики символічної автобіографії у Міцкевича і Шевченка”. Проблематика символічної автобіографії у поемах Т. Шевченка „Тризна”, „Москалева криниця”, „Марія”.

42.Творчість Шевченка в літературознавчій науці (огляд праць Дзюби І.,Коцюбинської М.,Плюща Л.,Смілянської В.,Сверстюка Є.,Грабовича Г.,Забужко О.).

43.Романтичний образ поета-пророка у творчості Т.Шевченка („На вічну пам’ять Котляревському”, „До Основ’яненка”, „Думи мої, думи мої”, „Перебендя”). Символічні образи Музи, Долі („Чи не покинуть нам, небого”, триптих „Доля”, „Муза”, „Слава”).

44.Проблематика, художня майстерність ранніх історичних поем Т.Шевченка („Тарасова ніч”, „Іван Підкова”, „Гамалія”). Проблематика, джерела, сюжет і композиція, образи поеми „Г айдамаки”.

45.Концепція історичного минулого України у творчості Т.Шевченка („І мертвим, і живим...”, „Іржавець”, „Чигирине, Чигирине”, „Розрита могила”, „Великий льох”, „Стоїть в селі Суботові”, „Чернець”, „Ой чого ти почорніло”).

46.Проблематика, жанр, художня своєрідність поеми „Кавказ” Т.Шевченка.

47. Проблематика, жанр, композиція, образи поеми „Сон” Т.Шевченка.

48.Проблематика, художні образи поеми „Неофіти”, „Юродивий” Т.Шевченка. Жанр, композиція, образи поеми „Марія”.

49.Прозова спадщина Т.Шевченка. Історія видання. Сильові особливості. Роль оповідача.

50.Циклічність, „кругообіг образів” повістей Т.Шевченка „Художник” , „Музикант”. Персонажі, композиція, форми оповіді.

51.Повість „Близнецы” Т.Шевченка-версія просвітительського жанру роману виховання. Архетипи „старшого брата” і „блудного сина”.

52.Інтимна лірика Т.Шевченка: прблематика символічної автобіографії („Думка”, „Тече вода в синє море”, „Думка”, „Тяжко-важко в світі жити...”, „Ой три шляхи широкії”, „Зійшлись, побратались, поєднались”, „Ми вкупочці колсь росли” та ін.).

53.Творча еволюція П.Куліша-прозаїка: від міфологічно-етнографічних оповідань-до жанру оповідання-ідилії. „Чорна рада” як перший український історичний роман. Автор про завдання, що їх поставив перед собою у процесі написання твору (епілог до російськомовного видання „Чорна рада”).

54.Художня реалізація ідей державності у романі П.Куліша „Чорна рада”. Центральний конфлікт твору. Вальтерсотівський принцип відображення історії у романі.

55. Літературно-естетичні погляди Г. Квітки-Основ’яненка. Поділ прози письменника за жанрово-стильовими ознаками. Специфіка стилю.

56. Українська романтична проза: Є.Гребінка, М.Костомаров, П.Куліш, М.Шашкевич, М.Устиянович.

57. Проблематика, жанрові особливості збірок Марка Вовчка „Народні оповідання” та „Расскази из русского народного бита”.

58. Проблематика прози І.Нечуя-Левицького („Микола Джеря”, „Кайдашева сім’я”, „Хмари”, „Князь Яремія Вишневецький”).

59. Розв’язання проблеми героя у прозі Панаса Мирного („Хіба ревуть воли, як ясла повні”, „Повія”).

60. Особливості народницької поезії 70-90х рр. ХІХст. (Б.Грінченко, П.Грабовський, М.Старицький).

61. Конфлікти і характери у драматургії М.Старицького та М.Кропивницького.

62. Проблематика драматургії І.Карпенка-Карого.

63. Античні сюжети і образи драматургії Лесі Українки.

64. Ідея національної самосвідомості у п’єсі Лесі Українки „Бояриня”, „Оргія”.

65. Тема богошукання у драматургії Лесі Українки („На полі крові”, „Йоганна, жінка Хусова”).

66. Проблематика прози І.Франка („Основи суспільности”, „Пережесні стежки”, „Для домашнього вогнища”).

67. Лірична драма „Зів’яле листя” І.Франка.

68. Філософські поеми І.Франка „Мойсей”, „Похорон”, „Іван Вишенський”, їх ідейно художні особливості.

69. Морально-етична проблематика прози Б.Грінченка.

70. Мотиви соціально-громадянської лірики у Франка („З вершин і низин”).

71. Поетика творчості В.Стефаніка.

72. Проблематика і образи повістей О.Кобилянської „Земля”, „У неділю рано зілля копала”.

73. Проблематика, образи, поетика творчості М.Коцюбинського.

74. Творчість Олександра Олеся (лірика і драматургія), її ідейно-естетичні особливості.

75. Проблема народництва і модернізму в українській літературі початку ХХ століття. Творчість „молодумузівців”, полеміка І. Франка з М. Вороним.

76. Проза М.Яцківа як новаторські явище в українській літературі початку ХХ століття.

77. Ідейно-художній зміст лірики М.Вороного.

Історія української літератури ХХ ст.

1. Історія встановлення української літератури ХХ століття – новий етап у розвитку національного письменства: художні течії, угруповання, творці дискусії та полеміка, трагедія „розстріляного відродження”.

2. Ідейно-художні особливості великої та малої прози В. Винниченка („Сонячна машина”, „Слово за тобою, Сталіне”, „Записки Кирпатого Мнфістофеля”, „Кумедія з Костем”, та ін.).

3. Драматургія В.Винниченка („Між двох сил”, „Чорна Пантера і Білий Ведмідь”, „Гріх” та ін.): конфлікти і характери.

4. Творчість М.Хвильового („Я Романтика”, „Мати”, „Вальдшнепи”, „Санаторійна зона”, „Іван Іванович” та ін.).

5. Рання творчість П.Тичини (збірка „Сонячні кларнети”, „Замість сонетів і октав” та ін.), особливості новаторських пошуків у формі вірша.

6. „П’ятірне гроно” українських неокласиків – М.Зеров, М.Драй-Хмара, П.Филипович, О.Бургардт, М.Рильський; їх роль в українській літературі ХХ ст.

7. Ідейно-тематичне спрямування драматургії М.Куліша. Проблеми і характери п’єс „97”, „Зона”, „Народний Малахій”, „Мина Мазайло”, „Патетична соната” та ін. Значення творчості драматурга для розвитку українського національного театру (зв’язок із реформатором української сцени Лесем Курбасом і його театром „Березіль”).

8. Три цвітіння М.Рильського (збірки „На білих островах”, „Синя далечінь”, „Слово про рідну матір”, „Троянди й виноград”, поема „Мандрівка в молодість” та ін.). Типологічне зіставлення.

9. Художні особливості творчості В. Підмогильного (оповідання, романи „Невеличка драма”, „Місто”, „Повість без назви”). Місце письменника в літературному процесі 20-30х рр. ХХ ст.

10. Автобіографічний роман В.Сосюри „Третя Рота”, поеми „Розстріляне безсмертя”, „Каїн”, „Мазепа”, „Мойсей”, „Христос” та ін. Своєрідність поетичного стилю.

11. Жанрово-стильві особливості прози Г. Косинки.

12. Із поверненої спадщини Остапа Вишні („Чукрен”, „Чухраїнці”, збірка „Українізуємось”, „Вишневі усмішки закордонні”; сатирична п’єса „Мікадо”, щоденникові записи („Чиб’ю”, „Думи мої, думи мої..”); 2-й період: „Мисливські усмішки”, „Зенітка”. Особливості твочої манери письменника.

13. Унікальність постаті Б.-І.Антонича в історії української літератури. Трагування християнства та поганства як рівноправних еманцій єдиного божественного єства та ін. („Три перстені”, „Книга Лева”, „Зелена Євангелія” тощо).

14. Українська інтелектуальна проза 30-40х рр. ХХ ст. (В.Домонтович, Наталена Королена, В. Підмогильний та ін.).

15. Прозова творчість Б.Антоненка-Давидовича („Синя Волошка”, соц.-псих. повість і „Смерть”; II-ий період „За ширмою”, зб. „Сибірські новели”). Стиль автора.

16. Іван Кочерга як представник романтично-символічної драми („Фея гіркого мигдалю”, „Алмазне жорно”, „Свіччине весілля”, „Ярослав Мудрий”, „Майстри часу”): традиція і новаторство.

17. Риса стилю Ю.Яновського – романтика (мала проза; романи „Майстер корабля”, „Чотири шаблі”, „Вершники” та ін.).

18. Поетичний світ М.Бажана від ранньої творчості („Гофманова ніч”, поеми „Сліпці”, „Гетто в Умані”, „Розмова сердець”, „Будівлі”) до зб. „Карби”. Риса поетичного стилю.

19. Романи І.Багряного „Сад Гетсиманський”, „Тигролови”, „Огненне коло”, чи інші („Людина біжить над прірвою”). Проблематика, характери, поетика.

20. Велика проза Уласа Самчука (трилогія „Вольнь”, романи „Марія”, „Гори говорять”, „Чого не гоїть вогонь”...) як реалізація авторського кредо.

21. Жанр кіноповісті у творчості О. Довженка („Звенигора”, „Земля”, „Україна в огні”, „Зачарована Десна”). Щоденники метця. світове значення спадщини письменника.

22. Пісенна творчість А.Малишка. Поглиблення філософського струменю у книгах останнього періоду („Дорога під яворами”, „Полудень віку” та ін.). Образ матері.

23. Проблематика, система образів – персонажів у ліричних повістях М.Стельмаха („Гуси-лебеді летять” та „Щедрий вечір”) і романах („Правда і кривда”, „Дума про тебе”, „Чотири броди”). Риса стилю.

24. Проза Олеся Гончара („Людина і зброя”, „Тронка”, „Собор”). Своєрідність художнього стилю. Мала проза („Модри камінь”, „За мить щастя”, „Пізнє прозріння”, „Спогад про океан”).

25. Особливості розвитку сучасної історичної романістики (П.Загребельний, Р.Іваничук, Р.Федорів, Ю.Мушкетик, С.Пушик, В.Шевчук).

26. Сучасна українська поезія: від „60”-х до „90”-х (Ліна Костенко, М.Вінграновський, В.Симоненко, В.Стус, Д.Павличко, І.Драч, І.Жиленко, І.Світличний та ін.); поети 80-90х рр. („Київська школа” поетів: В.Герасим’юк, І.Малкович, І.Римарук, П.Гірник, Ю.Андрухович та ін.); етапний пафос неоавангардизму („Бу-Ба-Бу”, „ЛуГоСаду”, „Червоної фіри” тощо). Риса поетичного стилю.

27. У світі поезії Ліни Костенко („Над берегами вічної ріки”, „Неповторність”, „Сад нетанучих скульптур”, „Вибране”...). Мотиви, образ ліричної героїні, поетика.

28. Поєми та драматичні поеми Ліни Костенко („Скіфська Одісея”, „Сніг у Флоренції”, „Дума про братів неазовських). Історизм мислення і філософське звучання. Національне і загальнолюдське.

29. Історичні романи у віршах „Маруся Чурай”, „Берестечко” Ліни Костенко. Жанрово-стильові особливості.

30. В.Симоненко – поет „шістдесятник”. Продовження традицій Т.Шевченка („Де зараз ви, кати мого народу”, „Казка про Дурила”, „Прерученим патріотам” та ін.): мотиви, стиль письменника. Проза, Щоденник.

31. Поетичний феномен В.Стуса.

32. „Велика” і „мала” проза Г.Тютюнника.

33. Сучасна українська проза: від 60-х до 90-х рр. (Є.Гуцало, А.Діамаров, В.Дрозд, В.Земляк, Р.Іваничук, Ю.Мшкетик, В.Шевчук, Р.Федорів, Г.Тютюнник та ін.): творчість письменників нових поколінь: Ю.Андрухович, О.Забужко, Галина Пагутяк, Ю.Винничук, Є.Пашковський, Б.Жолдак, О.Ульяненко, (конкретно-реалістична, умовно-алегорична та ін. стильові течії).

34. Творчість „повернених” українських письменників (Наталена Королева, Катря Гриневичева, Святослав Гординський, Віктор Домонтович, І.Качуровський, Докія Гуменна та ін.). Змістові і формотворчі аспекти.

35. Своєрідність українського постмодернізму (Юрій Андрухович, Оксана Забужко та ін., огляд художніх антологій 90-х рр.: „Квіти в темній кімнаті”, „Тексти”, „Десять українських поетів”, „Десять українських прозаїків”). Риси стилю.

36. Проблеми українського літературознавства (І.Дзюба, М.Жулинський, Д.Чижевський, М.Ільницький, І.Денисюк, Г.Костюк, Т.Салига, Б.Рубчак, Ю.Лаврінченко, Ю.Шерих-Шевильов, Тамара Гундорова, Соломія Павличко, О.Забужко та ін.). Дослідження творчості „забутих” чи маловідомих письменників.

37. „Нью-Йорська поетична група” (Б.Рубчак, Б.Бойчук, Емм Андієвська, В.Барка, Ю.Тарнавський, О.Зуєвський та ін.). Риси стилю. Спільне і відмінне між „НЙР”, „пражанами”, „молодомузівцями”, „поетами-шістдесятниками”.

38. Своєрідність творчої особистості В.Барки (роман „Жовтий князь” та за вибором: „Рай”, „Спокутник і ключі землі”; поет кн. „Апостоли”, „Білий світ”, „Псалом голубиного поля”, „Океан”, „Лірник” та ін. Риси художнього стилю. Есеїстика.

39. Мотиви і образи поезій у зб. Д.Павличка („Правда кличе”, „Гранослов”, „Задивлений у будущину”, „Рубаї”, „Покаянні псалми”, „Ностальгія”); інтимно-

еротична лірика („Таємниця твого обличчя”, „Золоте яблуко”); пісенна, перекладацька і літературознавча творчість митця. Поетика.

40. У поетичному світі І. Драча від 60-х до 90-х рр.: (зб. „Соняшник”, „До джерел”, „Вогонь з попелу”, „Сізіфів меч”. Риси поетичного стилю. Драматичні поеми „Чорнобильська мадонна”, „Соловейко – Соловей”).

41. Літературно-мистецьке угруповання МУР (Віктор Домонтович, Іван Багряний, Улас Самчук, Юрій Косач, Ігор Костецький).

42. „Празька” поетична школа (Є. Маланюк, Олег Ольжич, Олена Теліга, Оксана Лятуринська, Л. Мосендз, О. Стефанович, Ю. Дараган). Риси стилю.

43. Літературне Прикарпаття (С. Пушик, Ю. Андрухович, Галина Турелик, Неоніла Стефурак, Я. Ярош), „Нова дегенерація” та ін.

II. Методика викладання української літератури

1. Методика як наука. Зв'язок методики викладання літератури з педагогікою, історією літератури, літературною критикою, літературознавством.

2. Ігрові дидактичні ігри на уроках літератури (літературні диктанти, кросворди, асоціативні грона, кола Венна, фанфіки).

3. Внесок у методику рідної літератури Василя Сухомлинського (В. Сухомлинський про необхідність розвитку творчої уяви на уроках української літератури. Настанови В. Сухомлинського стосовно написання учнівських творів).

4. Типи уроків з української літератури.

5. Методика диференційованого навчання на уроках української літератури. Особливості роботи «великих» і «малих» груп.

6. Методика роботи вчителя-словесника на уроках літератури у середніх та старших класах зі слабовстигаючими учнями.

7. Методика роботи вчителя-словесника на уроках літератури в старших класах з обдарованими дітьми.

8. Методика уроків з позакласного читання й особливості таких занять.

9. Конспекти уроків української літератури та їх різновиди.

10. Методика календарного, тематичного і поурочного планування.

11. Види читання на уроках літератури та методика на уроках літератури в середніх та старших класах виразного, коментованого, "в ролях", "про себе" читання.

12. Методика підготовки молодого вчителя до уроку української літератури.

13. Методика вивчення найпростіших жанрів усної народної творчості у 5 класі (казки, легенди, прислів'я, приказки, загадки).

14. Методика вивчення календарно-обрядових (щедрівок і веснянок), родинно-обрядових (весільних), родинно-побутових (колискових, про родинні стосунки, про кохання) тасоціально-побутових (наймитських, бурлацьких, чумацьких, козацьких, солдатських, стрілецьких) народних пісень у 6 класі.

15. Методика вивчення історичних народних пісень "Зажурилась Україна", "Пісня про Байду" або "Ой Морозе-Морозенку", "За Сибіром сонце сходить".

16. Методика вивчення в 7 класі української народної думи (на прикладі одного твору: "Козак Голота", "Маруся Богуславка" або ж "Буря на Чорному морі" "Втеча трьох братів з города Азова, з турецької неволі").

17. Методика вивчення оповідання у 5 – 6 класах (на прикладі оповідання Марка Вовчка "Горпина" або Є.Гуцала "Лось").

18. Методика вивчення невеликої за обсягом повісті у середніх класах (тематичне планування й тематичне опитування за "Захар Беркут" Івана Франка чи "Дорогою ціною" М.Коцюбинського та особливості аналізу твору на уроках).

19. Методика вивчення пейзажної лірики у 5 – 6 класах (на прикладі віршів П.Тичини "Хор лісових дзвіночків" або В.Сосюри "Люблю весну", "Літо", "Осінь", "Зима" чи інших поезій).

20. Методика вивчення байки у 6 класі (на прикладі байок "Щука", "Вовк та Ягня", "Мірошник" Леоніда Глібова).

21. Вивчення найпростіших художніх засобів (епітет, порівняння, метафора) на уроках літератури у 5 – 6 класах.

22. Методика вивчення таких художніх засобів, як персоніфікація, пейзаж та інтер'єр у середніх класах.

23. Методика вивчення автобіографічних творів (на прикладі "Зачарованої Десни" О.Довженка).

24. Методика вивчення творчості Шевченка в середніх класах (на прикладі віршів "І виріс я на чужині", "Заповіт" або "Зацвіла в долині червона калина", "Сонце заходить, гори чорніють").

25. Методика вивчення біографій письменників у старших класах.

26. Методика вивчення "Слова о полку Ігоревім..." у 9 класі.

27. Методика вивчення балад та поем (на прикладі Шевченкових великих ліро-епічних творів "Причинна", "Тополя", "Катерина", "Наймичка").

28. Методика вивчення композиції, сюжету й сюжетних ліній у романному творі (на прикладі "Хіба ревуть воли, як ясла повні?" Панаса Мирного).

29. Методика вивчення історичного роману в 9 класі (на прикладі "Чорної ради" П.Куліша).

30.Методика вивчення драматичних творів ("Наталка Полтавка" І.Котляревського, або "Хазяїн" Івана Карпенка-Карого, або "Мина Мазайло" Миколи Куліша).

31.Методика вивчення новели у старших класах (на прикладі творів "Новина" В.Стефаніка або "Я (Романтика)" Миколи Хвильового).

32.Методика вивчення роману в новелах (на прикладі "Вершників" Ю.Яновського).

33.Методика вивчення історичного роману у віршах (на прикладі "Марусі Чурай" Ліни Костенко).

34. Методика вивчення творчості поетів-«шістдесятників» у 11 класі.

35. Шкільний літературний гурток або факультатив.

36. Шкільний кабінет української літератури.

37. Самоаналіз вчителем свого власного проведеного уроку літератури.

38. Вивчення передового досвіду молодим вчителем української літератури.

39. Фізкультхвилинки на уроках української літератури.

40. Оглядові теми на уроках української літератури в старших класах (вступні, власне оглядові, підсумкові)